

در رساله حجاب از امام صادق علیه السلام

المنطق

قیاس خلف

جلسه ۱۳۲

استاد فرخی

تعریف قیاس خلف:

قیاس خلف، قسمی از قیاس مرکب است که در آن مطلوب را با استفاده از ابطال نقیض آن، ثابت می‌کنند.

توضیح مطلب

قیاس خلف در مقابل قیاس مستقیم است که به نحو مستقیم به اثبات مطلوب می‌پردازد. قیاس مستقیم از آن چه متناسب با مطلوب است تالیف می‌یابد و همه مقدمات آن صادق است.

اما قیاس خلف ابتدا به ابطال نقیض مطلوب می‌پردازد؛ به این صورت که از نقیض مطلوب با مقدمه‌ای که صدق آن مورد وفاق است قیاسی تالیف می‌شود تا حکمی ظاهرالفساد را نتیجه دهد و معلوم گردد که علت این نتیجه فاسد و غیر صحیح، مقدمه حاوی نقیض مطلوب بوده است. و وقتی بطلان نقیض مطلوب روشن شد به حکم امتناع ارتفاع نقیضین، صحت خود مطلوب آشکار می‌گردد. خلاصه کلام: قیاس مرکبی است که مطلوب را از راه ابطال نقیض آن اثبات می‌کند.

مراحل برهان خلف:

۱ - اخذ نقیض مطلوب و ضمیمه به مقدمه مفروض الصدق.

۲ - مقایسه نتیجه حاصله با مقدمه دیگر مفروض الصدق.

۳ - کذب نتیجه، ناشی از کذب احد مقدمتین است که همان نقیض مطلوب است. Imam Sadiq.tv

۴ - استدلال بوسیله قیاس اقتراعی شرطی و استثنائی.